

Kinderrechten als kompas voor gezondheid

Veertig jaar Johannes Wier Stichting (JWS) is veertig jaar werken aan een samenleving waarin gezondheid, menswaardigheid en rechtvaardigheid elkaar versterken. Daarbij past een focus op de rechten van kinderen. Een samenleving die goed is voor kinderen, is goed voor iedereen. Wat betekent het, in de dagelijkse praktijk van preventie, ondersteuning en zorg, om kinderrechten echt als uitgangspunt te nemen?

Dit artikel schrijven wij samen: Karine van 't Land als vicevoorzitter van JWS en Petra de Jong, voorzitter van AJN Jeugdartsen Nederland. Karine nam deze JWS-rol over van Petra. De wisseling benadrukt onze overtuiging. Kinderrechten zijn van iedereen. Ze vragen om goede samenwerking tussen professionals, bestuurders, onderzoekers, ervaringsdeskundigen en beleidsmakers, en dus ook om kennis van kinderrechten bij al deze personen en hun organisaties.

Aandacht voor rechten van kinderen: het Manifest

Om het bijzondere belang van kinderrechten te benadrukken, publiceerde JWS samen met de Aletta Jacobs School of Public Health in februari 2024 een Manifest Kinderrechten in Preventie, Ondersteuning en Zorg. Het Manifest kwam tot stand na een gezamenlijke bijeenkomst in Groningen in mei 2023, en is ondertekend door veel partijen, waaronder AJN Jeugdartsen Nederland. Kinderrechten landen immers pas stevig als we over domeinen heen samenwerken.

Het manifest grijpt terug op artikel 24 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK): elk kind heeft recht op de hoogst haalbare staat van mentale en fysieke gezondheid. Dat recht vraagt om voortdurende verbetering, met aantoonbare inzet van de overheid. Het manifest benadrukt ook dat gezondheid integraal is. Beleidskeuzes op wonen, armoede, migratie, onderwijs en veiligheid werken direct door in gezondheid van kinderen en hun ontwikkelingskansen. Wachttijden, regionale verschillen en praktische drempels voor kinderen in kwetsbare posities laten zien hoe snel een recht in de knel komt.

Vier kernrechten vormen de ruggengraat van het Manifest. Deze rechten moeten richting geven aan besluiten in zorg en beleid: het belang van het kind (artikel 3), het recht om gehoord te worden (artikel 12), het recht op leven, overleven en ontwikkeling (artikel 6) en het verbod op discriminatie (artikel 2). De rechten zijn concreet toepasbaar. In jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg, onderwijs en bij gemeenten hoort het belang van het kind telkens de eerste toets te zijn. De stem van kinderen moet structureel worden meegenomen, van spreekkamer tot raadszaal.

Een gezamenlijk signaal

Een bijzonder moment voor JWS was het aanbieden van het manifest aan de toenmalige staatssecretaris van Preventie en Jeugd, Maarten van Ooijen. Zo'n overhandiging is geen eindpunt, maar wel een zichtbaar teken van een bredere beweging. Partijen uit verschillende domeinen vonden elkaar rond één boodschap.

Het manifest pleit bovendien voor brede toepassing van de stappenplannen van de Kinderombudsman als kinderrechtentoets ([Kinderombudsman - Kinderrechtentoets](#)), bij individuele besluiten én bij beleid en wetgeving. Daarmee wordt het belang van het kind minder afhankelijk van toevallige aandacht en beter verankerd in de manier waarop Nederland keuzes maakt.

Vlnr: Ebrien den Engelsman (AJSPH), Maarten van Ooijen, Brigit Toebes (destijds wetenschappelijk directeur AJSPH; lid Comité van Advies JWS), Alies Struijs.

Kinderen een stem geven: symposium 5 april 2024

Een tweede mijlpaal was het symposium “Krachtige Kinderen in Actieonderzoek” op 5 april 2024, mede georganiseerd door Karine. De premisse was helder: kinderen hebben het recht om gehoord én serieus genomen te worden. Toch had het VN-Kinderrechtencomité in 2022 zorgen geuit dat in Nederland het perspectief van kinderen te vaak mist in besluiten, met extra risico's voor kinderen in kwetsbare posities.

Daarom zetten we Participatief Actieonderzoek (PAO) in de schijnwerpers. Promovendus en bestuurslid Jong JWS Sterre van der Heyden zette haar expertise in. PAO draait om gelijkwaardigheid: professionals, onderzoekers en ‘gewone mensen’ werken samen om een probleem te begrijpen en te veranderen. Toegepast op jeugdzorg, zorg en welzijn krijgen kinderen en jongeren een echte positie in het onderzoek en in de oplossingen. Hun ervaringen brengen vaak precies die informatie naar boven die in systemen en dossiers verloren gaat.

Ervaringsdeskundigen stonden tijdens het symposium nadrukkelijk op het podium. Hun verhalen maakten voelbaar waar beleid schuurt en wat kinderen nodig hebben om zich veilig te ontwikkelen. Ook Kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer was aanwezig.

Taal, tolken en “Dit is een kind en geen tolk”

Vanuit de jeugdgezondheidszorg ziet Petra hoe vaak rechten afhangen van begrijpelijke communicatie. Het adequaat inzetten van professionele tolken is essentieel voor kwaliteit, veiligheid en gelijkwaardigheid. Wanneer kinderen noodgedwongen als tolk optreden tussen ouder en professional, komt er verantwoordelijkheid op hun schouders die niet bij hen hoort. Dat belemmert zorgvuldige besluitvorming. Bovenal kan het tolken het welzijn van het kind ernstig schaden.

De campagne “Dit is een kind en geen tolk” sluit direct aan bij het recht op gezondheid en het discriminatieverbod. Elk kind moet toegang hebben tot zorg die begrijpelijk, passend en veilig is, ongeacht taal of achtergrond. Petra was actief betrokken bij de campagne, nauw samenwerkend met Simone Goosen.

Kinderen in het asielsysteem: gezondheid onder druk

Een ander thema dat Petra steeds benadrukt, is de positie van kinderen die met of zonder ouders asiel zoeken in Nederland. De vele verhuizingen binnen het asielsysteem, langdurige onzekerheid, stress en vaak moeilijke leefomstandigheden werken door in ontwikkeling en gezondheid. Juist hier is het belangrijk dat het kinderrechtenkader zichtbaar wordt in beleid en uitvoering, zodat stabiliteit, veiligheid en toegang tot passende zorg geborgd kunnen worden.

Samen verder

Nu, veertig jaar na de oprichting van JWS, blijft deze opdracht helder: kinderrechten moeten zichtbaar worden in de routines van organisaties, in opleidingen, in de inrichting van zorg en jeugdhulp, en in de manier waarop beleid wordt gemaakt. Dat lukt alleen met samenwerking tussen gemeenten, rijksoverheid, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, wetenschap, ervaringsdeskundigen en beroepsverenigingen.

Als we dat goed doen, toetsen we vooraf wat besluiten betekenen voor rechten, stem, ontwikkeling en gezondheid. Dan ervaren kinderen kinderrechten als iets dat merkbaar

is in hun dagelijkse leven. Het 40-jarig bestaan van JWS is daarmee vooral een uitnodiging: laten we kinderrechten zo stevig verankeren dat elk kind in Nederland ze daadwerkelijk ervaart, elke dag opnieuw.

Karine van 't Land, vicevoorzitter JWS

Petra de Jong, voorzitter AJN Jeugdartsen Nederland

Voor het Manifest: [Manifest Kinderrechten in preventie, ondersteuning en zorg roept op tot actie | Manifesto on Children's Rights in Prevention, Support and Care - Johannes Wier Stichting](#)